

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **L. P.**
zastoupen L. P. jako obecným zmocněncem
oba bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 8. 2021, č. j. MPSV-2021/137047-920,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 18. 8. 2021, č. j. MPSV-2021/137047-920, *se ruší* a věc *se vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaná *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. V této věci jde hlavně o hledání odpovědi na otázku, zda žalovaný splnil závazný pokyn, který mu krajský soud dal ve svém předchozím rozsudku. Měl zajistit, aby posudkoví lékaři navštívili žalobce v jeho přirozeném sociálním prostředí doma. A získali tak relevantní poznatky o jeho psychickém onemocnění. Nic z toho se nestalo. Žalovaný to nemohl posudkovým lékařům uložit, protože mu v tom bránily interní předpisy. Žalobce pak podle žalovaného nevykázal kýženou součinnost při zjišťování jeho zdravotního stavu jinými způsoby. Nezúčastňoval se jednání posudkové komise a nenastoupil na zajištěnou diagnostickou hospitalizaci. Žalovaný proto žalobci nakonec úplně odňal dříve snížený příspěvek na péči. Krajský soud musel posoudit, zda takové rozhodnutí žalovaného obстоjí. A dospěl k závěru, že tomu tak není.

II. Relevantní skutkové okolnosti

2. Příběh celé této věci už trvá devět let. Úřad práce ČR, krajská pobočka v Jihlavě, kontaktní pracoviště ve Velkém Meziříčí („úřad práce“) totiž rozhodnutím ze dne 18. 2. 2013, č. j. MPSV-UP/272270/13/AIS-SSL („prvostupňové rozhodnutí“), snížil žalobci výši příspěvku na péči z 8.000 Kč na 800 Kč. Dospěl k závěru, že žalobce není ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách („zákon o sociálních službách“) závislý na pomoci jiné osoby ve III. stupni jako doposud, ale jeho závislost dosahuje jen stupně I [srov. § 8 odst. 2 písm. a) a c) zákona o sociálních službách]. Žalovaný pak tehdy toto rozhodnutí potvrdil.
3. Od té doby o zákonnosti tohoto kroku a opakovaných rozhodnutích žalovaného rozhodoval již třikrát krajský soud a jednou Nejvyšší správní soud. Krajský soud nejprve zrušil prvotní rozhodnutí žalovaného rozsudkem ze dne 17. 2. 2016, č. j. 41 A 92/2014-67. Žalobu proti následnému rozhodnutí žalovaného již zamítl rozsudkem ze dne 22. 2. 2017, č. j. 41 A 56/2016-68. Tento rozsudek včetně rozhodnutí žalovaného však poté zrušil Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 29. 3. 2018, č. j. 1 Ads 124/2017-49 („rozsudek NSS“). O novém navazujícím rozhodnutí žalovaného rozhodl krajský soud rozsudkem ze dne 3. 6. 2020, č. j. 41 A 41/2019-86, kterým napadené rozhodnutí žalovaného opět zrušil („poslední rozsudek krajského soudu“). Právě obsah tohoto rozsudku je pro tuto věc stěžejní.
4. V posledním rozsudku krajský soud „uvádí, že má také za to, a to zejména s ohledem na zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu, tedy názor NSS, že za dané situace je nutné k řádnému zjištění skutkového stavu, aby Posudková komise Ministerstva a sociálních věcí žalobce navštívila v jeho přirozeném prostředí, kde žije, tedy v domácnosti, kterou sdílí s jeho rodiči a tam učinila úkony za účelem komplexního zjištění psychického onemocnění žalobce v rozhodné době 2013 – 2015, poznatky diagnózy neurotické poruchy individualizovala na osobu stěžovatele, vyhodnotila relevanci údajů stěžovatele a rodičů o jeho chování v bytě i mimo bydliště“ (bod 118 posledního rozsudku krajského soudu).
5. Podle posledního rozsudku krajského soudu nelze s ohledem na žalobcovo psychické onemocnění uvést, že by neposkytoval součinnost posudkové komisi žalovaného. K jejímu jednání se sice v letech 2013 až 2018 nedostavil, ale vždy se řádně omluvil. Podle krajského soudu proto nebylo jasné, zda se nedostavuje z objektivních důvodů daných jeho zdravotním stavem, nebo zda sám nechce, resp. zda mu to neumožňuje jeho rodina, ve které žije (bod 119 posledního rozsudku krajského soudu). Právě z tohoto důvodu měli lékaři posudkové komise žalobce vyšetřit v jeho přirozeném prostředí. Současně krajský soud považoval za nutné, aby vzhledem k psychickému onemocnění žalobce vyšetření provedl lékař z oboru psychiatrie, který s ohledem na svou kvalifikaci, jednání a chování žalobce a jeho rodiny a založené lékařské zprávy v posudkovém spise posoudí, nakolik je chování žalobce v přirozeném prostředí následkem rezignace rodičů žalobce na chování a projevy žalobce, nebo zda je následkem jeho duševní poruchy (bod 120 posledního rozsudku krajského soudu). V minulosti již posudkový lékař (českobudějovické posudkové komise) žalobce navštívil, nebyl to ovšem psychiatr, který by mohl určit, zda jednání a chování žalobce způsobuje pouze jeho zdravotní stav, nebo zda podíl na jeho jednání a chování mají i rodinní příslušníci, kteří o žalobce pečují, tráví s ním většinu času a jeho chování mu „tzv. tolerují“, bez zjevné zdravotní příčiny (bod 121 posledního rozsudku krajského soudu).

6. Krajský soud tedy uzavřel, že nejprve musí proběhnout toto vyšetření posudkovým lékařem z oboru psychiatrie, na jeho základě bude posudková komise žalovaného moci vydat nový posudek a žalovaný pak na jeho podkladě znovu rozhodne. Až po úplném zjištění zdravotního stavu žalobce, o kterém nebudou žádné pochybnosti, bude závěr posudku úplný a přesvědčivý (bod 122 posledního rozsudku krajského soudu). Proti poslednímu rozsudku krajského soudu žalovaný nepodal kasační stížnost.
7. V novém řízení posudková komise znovu zasedala dne 16. 9. 2020. K pokynu plynoucímu z posledního rozsudku krajského soudu uvedla, že neprovedla vyšetření žalobce psychiatrem v místě jeho bydliště. Namítala, že podle „interních předpisů totiž může člen posudkové komise (odborný lékař) vyšetřovat pouze při jednání posudkové komise na místě určeném pro výkon práce (tj. v daném případě na adrese Terezy Novákové 1947/62 A, Brno). Přisedící odborný lékař má s MPSV uzavřenou dohodu a nemůže být vyslán na služební cesty.“ Žalovaný nicméně požádal posudkovou komisi, aby vyšetření podle pokynu posledního rozsudku krajského soudu provedla. Posudková komise zasedala znovu 21. 10. 2020 a neshledala důvod pro přehodnocování svých závěrů. Žalobce z jednání posudkové komise omluvil jeho zmocněnec s odkazem na jeho dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav plynoucí z lékařských zpráv ve spise. Podle posudkové komise nedoložil lékařskou zprávu odůvodňující jeho neúčast na tomto jednání. Žalovaný poté znovu požádal posudkovou komisi o vyšetření žalobce podle posledního rozsudku krajského soudu. Posudková komise zasedala dne 13. 1. 2021, ale opakoval se scénář popsáný v tomto odstavci: žalobce se omluvil, posudková komise to nepřijala a odmítla jeho vyšetření v místě bydliště.
8. Žalovaný nadále trval na vyšetření žalobce v místě jeho bydliště s tím, že pokud ho nemůže provést psychiatr, tak ať se k němu domů vydají alespoň členové posudkové komise (předseda a tajemnice). Posudková komise zaslala žalovanému doplňující posouzení, ve kterém uvedla, že stále neprovedla vyšetření v místě bydliště žalobce. Považovala to za neúčelné, protože její předseda i tajemnice nejsou psychiatry. Posudková komise přitom žalobce opakovaně zvala, vždy se však omluvil. Navíc podle doložené dokumentace posudková komise zjistila, že se žalobce i v době pandemie dostavoval na hematologii a k psychiatrovi. Pokud může navštěvovat je, mohl se zúčastnit i jednání posudkové komise. Žalovaný však s odkazem na rozsudky Nejvyššího správního soudu a krajského soudu vydané v této věci požádal posudkovou komisi o další doplňující posouzení zdravotního stavu žalobce na základě vyšetření jeho psychického stavu psychiatrem, např. vyšetřením zdravotního stavu poskytovatelem zdravotních služeb z oboru psychiatrie, popřípadě vyšetřením v průběhu diagnostické hospitalizace.
9. Dne 28. 5. 2021 posudková komise sdělila žalovanému, že jí brání závažný důvod ve včasném vydání posudku. Tímto důvodem bylo zajištění diagnostické hospitalizace žalobce na Psychiatrické klinice Fakultní nemocnice v Olomouci s datem nástupu 21. 6. 2021. Dne 7. 6. 2021 napsal žalovanému zmocněnec žalobce, podle kterého by hospitalizace nepřispěla ke komplexnímu zjištění psychického onemocnění žalobce v rozhodné době 2013 až 2015 ve smyslu rozsudku NSS. Závažný pokyn z posledního rozsudku krajského soudu podle zmocněnce žalobce neznámá, že by se žalobce měl nechat hospitalizovat na psychiatrické klinice. Žalovaný měl i jiné možnosti, jak provést komplexní zjištění psychického stavu žalobce. Ten k požadované diagnostické hospitalizaci nenastoupil. Je v nepřetržité lékařské péči a jeho psychický stav tedy lékaři trvale a pravidelně sledují. Trpí i dalšími závažnými tělesnými chorobami a podstupuje v tomto směru neodkladnou lékařskou péči.

10. Posudková komise pak žalovanému zaslala protokol o jednání ze dne 14. 7. 2021. Konstatuje v něm, že nemohla vyhovět žádosti žalovaného o posouzení zdravotního stavu žalobce psychiatrem. Odkázala na pozvánky na jednání posudkové komise a zajištěné diagnostické vyšetření v Olomouci. Dodala, že se žalobce přitom dostavoval do psychiatrické ambulance a na hematologii. Žalovaný nato vyzval zmocněnce žalobce k součinnosti v podobě sdělení, zda se žalobce podrobí vyšetření zdravotního stavu při jednání posudkové komise či zda se podrobí komplexnímu psychiatrickému vyšetření za hospitalizace. Současně ho poučil, že pokud nezareaguje, může mu příspěvek na péči odejmout. Zmocněnec na to zareagoval, že zdravotní stav žalobce nemůže jít k jeho tíži. A zopakoval, že žalovaný měl i jiné možnosti. „Ultimátum“ žalovaného označil za nezákonné. Znovu odkázal na závěry judikatury v této věci.
11. Rozhodnutím ze dne 18. 8. 2021, č. j. MPSV-2021/137047-920 („poslední rozhodnutí žalovaného“), žalovaný změnil prvostupňové rozhodnutí. Namísto potvrzení jeho závěrů o snížení příspěvku na péči z III. na I. stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné osoby (z 8.000 Kč na 800 Kč) žalovaný nyní rozhodl o úplném odnětí příspěvku na péči žalobci.
12. Uvedl, že podle judikatury Nejvyššího správního soudu by přímé vyšetření posuzované osoby posudkovým lékařem mělo být pravidlem, které ovšem nemůže platit bez výjimky. Žalovaný postupoval v intencích rozsudku NSS a posledního rozsudku krajského soudu. Posudková komise však nemohla požadované vyšetření v místě bydliště žalobce provést. Podle interních předpisů žalovaného může návštěvu v místě bydliště provést pouze předseda komise a tajemník. Odborný lékař, který je jako třetí člen součástí posudkové komise, není v pracovním poměru vůči žalovanému (mívá dohodu o provedení práce/o pracovní činnosti) a nelze ho vyslat na pracovní cesty. Žalovaný pak dodal, že zmocněnec žalobce, který ho omlouval v reakci na pozvánky na jednání posudkové komise, nedokládal lékařské zprávy, které by odůvodňovaly neúčast žalobce na těchto jednáních. Posudková komise neakceptovala požadavek na návštěvu jejích členů v místě bydliště žalobce pro absenci potřebné odbornosti. Žalobce pak nenastoupil k zajištěné diagnostické hospitalizaci, aniž by to doložil náležitými lékařskými zprávami. Dostavoval se přitom na jiná vyšetření.
13. Žalovaný odkázal na rozsudek NSS, podle kterého je na něm, aby provedl další úkony směřující ke zjištění zdravotního stavu žalobce a jeho chování, je-li jeho omezená součinnost dána jeho zdravotním stavem. Žalovaný provedl všechny potřebné úkony. Opakovaně se obracel na posudkovou komisi. Posudková komise také provedla všechny potřebné úkony. Závazek plynoucí z posledního rozsudku krajského soudu proto nemohl splnit.

III. Žaloba, vyjádření žalovaného k žalobě a replika žalobce na vyjádření žalovaného

14. Žalobce namítá, že poslední rozsudek krajského soudu zavázal žalovaného, aby posudková komise navštívila žalobce v jeho přirozeném prostředí, kde žije. Tedy v domácnosti, kterou sdílí s jeho rodiči. A tam aby učinila úkony za účelem komplexního zjištění psychického onemocnění žalobce v rozhodné době 2013 až 2015. Krajský soud taktéž považoval za nutné provedení vyšetření žalobce lékařem z oboru psychiatrie. Stanovil, že žalovaný bude moci vydat rozhodnutí ve věci teprve na základě posudku posudkové komise vypracovaného poté, co žalobce vyšetří posudkový lékař z oboru psychiatrie. Ke splnění tohoto závazku ovšem nedošlo. Argumentace posudkové komise a žalovaného, proč se tak stalo, je zcela irrelevantní. Interní předpisy zavazují pouze samu veřejnou správu v rámci

vztahů nadřízenosti a podřízenosti. Vnitřní předpisy (metodiky) a vztahy v nich obsažené nejsou právními normami. Prostřednictvím těchto předpisů v žádném případě nemůže docházet k zúžení oprávnění (povinností) správních orgánů stanovených zákonem, případně s odkazem na tyto předpisy ignorovat soudní rozhodnutí.

15. Posudková komise opakovaně zvala žalobce na své jednání, přestože ji muselo být zřejmé, že se ho nebude moci zúčastnit. Není pravdou, že by své omluvené absence žalobce nedoložil lékařskými zprávami. Žalovaný si vyžádal kompletní lékařské záznamy žalobce, na které navíc v odůvodnění svého rozhodnutí opakovaně odkazuje. Členové posudkové komise na jejich základě mohli posoudit, zda žalobci v účasti na jednání brání objektivní zdravotní důvody. Závažný zdravotní stav žalobce, který mu brání v účasti na těchto jednáních, z nich bez pochyb vyplývá. Pokud pak žalovaný a posudková komise uvádí, že se žalobce dostavuje do psychiatrické a hematologické ambulance, pak opomínají uvést, že tam žalobce vždy dopravila lékařem předepsaná sanitka s doprovodem. Tato informace je součástí lékařských zpráv ve spise. Mobilitu žalobce zásadním způsobem ovlivňují psychická onemocnění. Jakékoli opuštění bytu pro něj představuje obrovský stres a má neblahé dopady na jeho už tak špatný psychický stav.
16. Pokud jde o zajištěnou hospitalizaci v Olomouci, pak žalobce namítá, že žalovaný má zákonnou povinnost postupovat tak, aby dotčené osoby co nejméně zatěžoval. Měl i další pro žalobce výrazně méně zatěžující možnosti. Z vyžádané zdravotní dokumentace plyne, že žalobce mj. trpí úzkostně depresivní poruchou, agorafobií s panickými atakami. Má nezralou osobnost s intelektem na hranici lehké mentální retardace. Hospitalizace takto nemocného člověka na psychiatrické klinice by byla naprosto nepřiměřená. Psychický stav žalobce by výrazně zhoršila. Žalobce by navíc musel i během této hospitalizace dojíždět na hematologii do Třebíče či do Brna. Žalovaný v rozporu s rozhodnutími správních soudů nadále trval na účasti žalobce na jednání posudkové komise či jeho hospitalizaci, přestože ani jedno nebylo možné. Omezená součinnost žalobce plyne objektivně z jeho zdravotního stavu. Nemohl si účelově vybrat pouze dvě možnosti, jak zhodnotit zdravotní stav. Související ultimátum žalovaného bylo nezákonné a neodpovídalo zdravotnímu stavu žalobce. Žalovaný se nemůže zprostit svých povinností, nezákonně je přenést na žalobce a hodnotit jako jeho nesoučinnost, pokud jim z objektivních zdravotních důvodů nevyhoví. Posudková komise nevydala posudek kvůli vlastní nečinnosti, nikoliv kvůli chybějící součinnosti žalobce.
17. Žalovaný má podle posledního rozsudku krajského soudu učinit komplexní zhodnocení zdravotního stavu žalobce v rozhodné době let 2013 až 2015, tj. v době vydání prvního soudem zrušeného rozhodnutí. Lékařské zprávy z tohoto období měl k dispozici. Žalobce konstatuje, že i pokud by zdravotní stav žalobce aktuálně posoudil psychiatr, nevypovídalo by to nic o zdravotním stavu žalobce v dané době. Je podle něj bezpředmětné, zda by k onomu odbornému vyšetření došlo v přirozeném prostředí žalobce či v místě jednání posudkové komise. Žalovaný více než osm let nedokázal vydat rozhodnutí, které by odpovídalo zdravotnímu stavu žalobce, právním předpisům a judikatuře. Vždy ignoroval zrušující soudní rozhodnutí a v nich vytýkané chyby i pokyny pro další řízení. Nemá proto smysl zrušit pouze poslední rozhodnutí žalovaného. Je třeba zrušit i prvostupňové rozhodnutí. Neustálé rušení odvolacího rozhodnutí nevede k naplnění práv žalobce. Má to závažné dopady na něj i na rodinu, která o žalobce pečuje.
18. Žalovaný ve vyjádření k žalobě tvrdí, že žalobce porušil zákonnou povinnost podrobit se vyšetření jeho zdravotního stavu, čímž naplnil podmínku odnětí příspěvku jako takového.

Řada tvrzení žalobce je ve vztahu k průběhu řízení bezpředmětná. Žalovaný učinil v zákonných mezích vše, co bylo možné, aby zajistil vyšetření psychiatrem. K požadavku z posledního rozsudku krajského soudu na zhodnocení, zda je chování žalobce v přirozeném prostředí následkem nedůsledného jednání rodičů žalobce, anebo je důsledkem duševní poruchy žalobce, žalovaný uvádí, že z posudků ve věci vyplývá, jaké funkční schopnosti má žalobce pro zvládání jednotlivých životních potřeb. Pokud namítané chování žalobce nemá medicínský podklad, pak jeho základ bude spočívat v akceptaci takového chování okolím (rodinou) žalobce. Pro posouzení nároku na příspěvek na péči je podstatné, zda má chování žadatele základ v jeho funkčních schopnostech. Pokud nemá, nelze v zákonných intencích po správních orgánech požadovat, aby prokazovaly jiné příčiny chování. Žalovaný pak zdůrazňuje, že žalobce nedoložil žádnou relevantní zprávu odůvodňující nemožnost nastoupit k diagnostické hospitalizaci. Stejně tak nedoložil důvody pro odmítnutí jiných způsobů vyšetření.

19. V replice na vyjádření žalovaného žalobce zdůrazňuje, že se žalovaný snaží vytvořit dojem, jako by učinil vše, co mu právní systém dovoluje, aby objektivně zjistil zdravotní stav žalobce a jeho rozhodnutí odpovídalo předešlým rozhodnutím správních soudů. V žalobě však žalobce dokázal, že je tomu přesně naopak. Žalovaný si účelově vybral možnosti, které vyžadovaly nepřiměřenou součinnost žalobce, kterou z objektivně doložených zdravotních důvodů nemohl poskytnout. Žalovaný ignoruje, že ho již rozsudek NSS zavázal k tomu, aby provedl důkladnou analýzu zdravotního stavu žalobce se všemi důsledky na samoobslužnost v rozhodné době 2013 až 2015.

IV. Ustanovení znalce a zadání znaleckého posudku

20. Krajský soud se následně rozhodl ustanovit ve věci jako znalce MUDr. Vítězslava Lorence, který je znalcem v oboru posudkového lékařství („znalec“). Jde o obor, ve kterém probíhá posouzení závislosti na pomoci jiné osoby ve smyslu § 8 odst. 2 a § 9 zákona o sociálních službách, resp. vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách („vyhláška“). Krajský soud k ustanovení znalce vedl cíl získat bližší informaci o zdravotním stavu a situaci žalobce. *A hlavně snaha směřovat věc po tak dlouhé době k možnému finálnímu rozuzlení.* Nepodařilo se mu zjistit, že by existoval soudní znalec v oboru posudkového lékařství, který by byl současně psychiatrem. Proto ustanovil znalce právě z oboru posudkového lékařství, který může přinést odborný pohled na otázku stupně závislosti žalobce na pomoci jiné osoby. Mohl současně žalobce navštívit v jeho přirozeném prostředí, jak si žádal poslední rozsudek krajského soudu. Závěry znalce pak výhledově mohly sloužit jako podklad pro případná další řízení před úřadem práce a žalovaným.
21. Krajský soud proto uložil znalci 1) vypracovat znalecký posudek za účelem komplexního zjištění a posouzení psychického stavu žalobce v rozhodné době let 2013 až 2015, na jehož základě bude moci soud posoudit stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby ve smyslu § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách a vyhlášky; 2) navštívit žalobce v jeho přirozeném prostředí, kde žije, tj. v domácnosti, kterou sdílí se svými rodiči; 3) Vyhodnotit poznatky neurotické poruchy individualizované na osobu žalobce a vyhodnotit relevanci údajů žalobce a jeho rodičů o chování žalobce v bytě i mimo bydliště; a 4) ke komplexnímu posouzení psychického onemocnění žalobce v rozhodné době – obzvláště pokud k tomu nebude postačovat postup podle bodů 2 a 3 – měl pak znalec využít lékařské zprávy obsažené ve správním spise z daného období let 2013 až 2015

V. Jednání ve věci před krajským soudem

22. Dne 14. 9. 2022 se ve věci konalo jednání. Zúčastnil se ho zmocněnec žalobce. Žalovaný se omluvil a souhlasil, aby jednání proběhlo v jeho nepřítomnosti. Zástupce žalobce odkázal na žalobu a dosavadní písemné podklady. Avizoval, že se bude chtít vyjádřit ke znaleckému posudku a klást otázky znalci. Krajský soud proto hned poté přistoupil k dokazování. Konkrétně tedy k důkaznímu provedení znaleckého posudku a následnému výsledku znalce.
23. V písemném vyhotovení znaleckého posudku znalec popisuje průběh osobního vyšetření žalobce, které proběhlo dne 25. 7. 2022 v jeho bydlišti. Zjistil, že žalobce bydlí spolu s rodiči a dvěma sestrami (19 a 22 let) v třípokojovém bytě v přízemí bytového domu. Vyšetření se zúčastnili rodiče žalobce. Znalec měl většinu údajů od otce žalobce (zmocněnce v tomto řízení). Samotný žalobce spontánně nehovořil, na dotázání ale informace potvrzoval či doplňoval. Podle otce žalobce zdravotní problémy nastaly již po narození. Byl nedonošený a měl poškozený mozek. Měl problémy neurologické, ale i psychické. Byl hyperaktivní a ztratil pud sebezáchovy, takže hrozilo riziko vážnějšího úrazu. Ke zhoršení, resp. změně zdravotního stavu došlo poté, co údajně spatřil z okna létající talíř. Nacházel se na poli, kde bylo obilí. Sám žalobce uvádí, že se tak stalo při úvodním pohledu. Jakmile se podíval opakovaně, tak tam již létající talíř nebyl. Objekt popisoval jako kulatý, s věžičkou, žluté barvy. Mohl mít v průměru cca 6 m. Neprodukoval žádný hluk. Nebyly vidět žádné postavy. Při dalším pohledu nebyla ani stopa v obilí. Od uvedené události měl žalobce pocit strachu, že mu mimozemšťané mohou ublížit. Uzavřel se doma v bytě a odmítal vycházet ven.
24. V letech 2013 až 2016 žalobce trávil život prakticky jen v koupelně. Tam ale takto žil i dříve asi tři roky. Měl tam věci nutné k přežití. Vyžadoval úplně uzavřený prostor. V bytě musí být zatažené žaluzie. V dekompenzovaném stavu požadoval i zazdít okna v bytě. Z koupelny vycházel jen v nezbytných případech na WC. Pokud se někdo potřeboval osprchovat, vyšel do předsíně před koupelnu, ale musel mít zavřené oči. Bylo značně problematické jej v případě nutnosti přepravit a přemístit, např. za účelem návštěvy lékaře. Pokud již byl v jiném uzavřeném prostoru, např. ve sklepě, tam dokázal oči otevřít. V uvedeném období byl prakticky plně závislý na pomoci druhé osoby. V posledním období asi jednoho a půl roku je stav částečně zlepšený. Žalobce se pohybuje po bytě, ale pobývá hlavně v jedné místnosti. V bytě musí být stále zatažené žaluzie. V noci často žalobce nemůže usnout, protože se toho bojí. Má strachy a úzkosti. Zakrývá se dekou. Má noční můry. Zdá se mu, co viděl (létající talíř). Má různé katastrofické vize, např. o konci světa. Naopak přes den dost spí (pro nespavost v noci). Zabavuje se pomocí počítače, na kterém hraje nějaké hry. Zjišťuje též rodokmeny, dokáže se propracovat do 17. století.
25. Podle otce neumí správně vyhodnotit ani běžné sociální situace. Trvá na některých nesmyslech, lpí na detailech (např. nákup za 297 Kč nelze popsat jako nákup za 300 Kč) a na přesném čase (např. koupání musí být přesně v 19:30 hod., obdobně stravování). Všechny věci musí být přesně a stejně srovnané. Při narušení těchto věcí nebo rozporování jeho představ dochází k afektům, vedoucím až k fyzickému násilí na věcech (ničí předměty). Kamarády fyzicky nemá. Občas jen s někým komunikuje přes sociální síť. Má geniální paměť. Nemůže být sám doma, jelikož nelze předvídat, co může nečekaného provést. Trpí navíc těžkou trombocytopenií. I drobný úraz může způsobit velké krevní ztráty. Matka žalobce chodí do zaměstnání. Den tráví s otcem, který je od roku 2014 v invalidním důchodu III. stupně pro obtíže se zády.

26. Podle znalce byl žalobce při jeho návštěvě objektivně lucidní. Měl nadváhu. Orientoval se místem, časem, osobou. Orientace zrakem a sluchem v místnosti byla dobrá. Kardiopulmonálně byl v klidu, klinicky kompenzovaný (bez dušnosti, cyanózy). Znal účel návštěvy znalce. Během jeho návštěvy seděl u počítače, byl klidný, pasivní, do výkladu svého otce nijak nezasahoval. Na dotazy znalce odpovídal rychle a ochotně, víceméně přiměřeně kladeným dotazům. Nad poruchami či zvláštnostmi svého chování zřejmě má částečný náhled, ale emocionální podněty jsou silnější než *ratio* a tím se převážně řídí. Ohledně udávané geniální paměti mu znalec napsal na papír řadu osmi čísel, která nechal žalobce chvíli shlédnout. Po asi jedné minutě ho požádal, aby mu ta čísla řekl. Učinil to okamžitě a bezchybně, při dodržení správného pořadí čísel v číselné řadě. Na požádání o chůzi mimo místnost dokázal zajít do před síně bytu a vyjít z bytu na chodbu před vchodové dveře. Chůzi dále v exteriéru již odmítl. Somaticky orientačně žalobce podle znalce nevykazoval zjevnější patologie. Neměl parézy či omezení kloubní hybnosti. Chůzi v interiéru nedoprovázely nápaditosti, zvládl ji bez opory.
27. Znalec následně v posudku rekapituluje obsah jednotlivých podkladů ze zdravotní dokumentace a přechází ke konstatování svých znaleckých závěrů a jejich odůvodnění. K prvnímu bodu zadání znaleckého posudku znalec uvedl, že vypracoval znalecký posudek dne 8. 8. 2022. Za daným účelem žalobce též navštívil v místě jeho trvalého bydliště. Na podkladě svých zjištění ovšem nedokáže stanovit stupeň závislosti, který by s jistotou odpovídal zdravotnímu stavu a funkčním omezením posuzovaného ve výše uvedeném časovém období. S jistotou lze konstatovat, že u žalobce v letech 2013 až 2015 šlo o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a zcela jistě lze podle znalce stanovit stupeň I jeho závislosti na pomoci jiné osoby (lehkou závislost). Ohledně možného stanovení vyššího stupně, tedy stupně II (středně těžká závislost) případně stupně III (těžká závislost) znalec odkázal na odůvodnění, ve kterém je bližší vysvětlení. Vznik I. stupně závislosti (případně některého z vyšších stupňů závislosti, pokud bude přiznán) lze stanovit k datu 1. 1. 2013 s platností do konce posuzovaného období, tj. do 31. 12. 2015.
28. Ke druhému bodu zadání znaleckého posudku znalec uvedl, že žalobce navštívil a osobně vyšetřil dne 25. 7. 2022 v místě jeho trvalého bydliště a vyšetření popsal na str. 3 a 4 znaleckého posudku. Ke třetímu bodu zadání znaleckého posudku znalec konstatoval, že žalobce jistě má závažné poruchy neurotického charakteru. Relevance údajů ohledně schopnosti pohybovat se mimo byt je anamnestická a přepisuje se do lékařských zpráv. Podle znaleckého posudku není možné s jistotou konstatovat, zda anamnestické údaje v plné míře odpovídaly skutečnému stavu. Blíže to znalec rozvádí v odůvodnění znaleckého posudku. Ke čtvrtému bodu zadání znaleckého posudku znalec zmínil, že posudková komise čerpala z lékařské dokumentace doložené ve spisovém materiálu, kromě posudku lékařské posudkové služby též ze zprávy psychiatra MUDr. P. a psychologky PhDr. M.
29. V samotném odůvodnění znaleckého posudku znalec uvádí, že jde o posudkově složitou problematiku. Vychází jednak z atypické základní funkční poruchy. Kromě jiných duševních potíží dominuje neschopnost vycházet z uzavřených prostorů bytu. Ve fázi maximálního rozvinutí této poruchy, které zahrnuje právě období od 2013 do 2015, žalobce anamnesticky trávil většinu času pouze v koupelně daného bytu, ze které vycházel pouze za nezbytnými potřebami se zakrytými očima. Složitost spočívá dále i v důkazní nouzi. Nelze jednoznačně dokázat, ale ani vyloučit, že anamnestické údaje odpovídají skutečnosti. Zde by bylo nutné nejspíše doplnit svědectví osob bydlících v bytovém domě. Případně provést jiné zvláštní šetření, zda žalobce sám z bytu vycházel či nikoliv. Podle

doložené dokumentace, ve které měl znalec k dispozici převážně jen výpisy odborných lékařských nálezů, spíše vyplývá, že se může jednat o agravaci obtíží, která může být účelová. Ale též nemusí a může se tak dít pouze na podvědomé bázi. Proti tomuto stanovisku částečně svědčí psychologické vyšetření PhDr. M. z roku 2014.

30. Na podkladě vlastního zjištění při návštěvě žalobce znalec nezjistil somatickou poruchu, která by mu bránila vycházet z domova. Ovšem zcela jistě byly patrné duševní abnormity, které vyplynuly z chování a zejména z konzultace se žalovaným. Znalec se těžko může exaktně vyslovovat ke konkrétním diagnózám a tíži postižení, jelikož není psychiatrem. Podle chování žalobce se může jednat rovněž o poruchu autistického spektra, neboť je u něj silná tendence k neměnnému chování s nemožností změny názorů i v případech, které jsou jednoznačně jasné, ovšem odporují jeho přesvědčení či stanovisku. Rovněž vyžadování přesného uspořádání věcí do nejmenších detailů s tím, že nesnáší jakoukoli změnu, může svědčit pro uvedenou diagnózu. Podle rozhovoru se žalobcem znalec neměl pocit, že by intelekt byl výraznějším způsobem snížený, neboť na položené dotazy dokázal odpovídat rychle, bez latencí a uměl odpovídat na dotazy v jejich relacích. I když bylo patrné, že některé skutečnosti nejspíše neodpovídají realitě.
31. Z hlediska anamnestických údajů, které uváděl jeho otec, je lze těžko na podkladě jedné konzultace zásadně rozporovat nebo namítat. Obzvláště pokud výklad otce působil poměrně přesvědčivě. Znalec nenabyl dojmu zjevnější účelovosti výpovědi či snahy se znalcem nějak manipulovat. Naopak otec žalobce spíše trpí pocitem křivdy, že zdravotní stav v letech 2013 byl zřejmě horší, než v roce 2012, a přesto byl stupeň závislosti změněn. Možnost zhodnocení období 2013 až 2015 na podkladě vyšetření žalobce dále modifikuje to, že aktuální stav je oproti posuzovanému období zlepšený (pohybuje se po bytě a transporty mimo byt jsou méně náročné a lépe uskutečnitelné).
32. Znalec proto nedokáže jednoznačně a bez jakékoli pochybnosti stanovit mnohé aktivity v rámci základních životních potřeb, které posuzovaný v letech 2013 až 2015 byl či nebyl schopen samostatně zvládat. Současně nezná způsob, jakým by bylo možné zdravotní stav v předmětném období lépe objektivizovat. Případná návštěva znalce psychiatra v místě bydliště posuzovaného by podle jeho názoru nevedla k přesvědčivějšímu objasnění hodnocení předmětného období. Provedená sociální šetření v daném případě rovněž stav důkazně přesvědčivě neobjasňují, neboť se převážně odvíjí od anamnestických údajů a z popisu chování posuzované osoby během návštěvy, což obojí samozřejmě může být modifikované ze strany posuzované osoby a jejího okolí. Jelikož znalec nedokáže bezpečně stanovit zdravotní stav posuzovaného v hodnoceném období, a tedy nelze jednoznačně posoudit schopnost zvládání jednotlivých základních životních potřeb, je možné pouze uvést spekulativní argumentaci, zda stav v uvedeném období odpovídal I., II. či III. stupni závislosti. Za dané situace si dovoluje znalec navrhnout, aby takové rozhodnutí učinil soud na podkladě svého přesvědčení.
33. Znalec pak uzavírá odůvodnění svého posudku konstatováním I. stupně závislosti. Je podle něj možné *nezpochybnitelně stanovit jako nezvladatelné základní životní potřeby péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost*. To by odpovídalo I. stupni závislosti. V případě stanovení II. stupně závislosti by bylo zřejmě možné k uvedeným základním životním potřebám přiřadit navíc též základní životní potřebu *mobilita*. Podle rozsudku NSS mobilita může být narušena i z jiných důvodů než pouze fyzických (podle dosavadních postupů posudkové komise narušení psychických schopností nebylo posudkovým kritériem ke stanovení nezvládání základní životní potřeby mobilita). Za nezvladatelnou

by se dala označit též základní životní potřeba *orientace*. Žalobce se neumí orientovat v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Tato schopnost je u posuzovaného značným způsobem narušená.

34. V případě přiznání III. stupně závislosti lze k daným pěti základním životním potřebám přiřadit též základní životní potřebu *stravování*, jelikož anamnesticky žalovaný nedokáže dodržovat dietní režim. Nedokáže ani provést správný výběr potravy ke konzumaci, rozhodně ne ve smyslu výběru zdravé a různorodé stravy. Dále mu stravu musí někdo jiný nachystat. Navíc konzumace stravy musí probíhat vždy ve stejný čas. Za další nezvladatelnou základní životní potřebu lze brát *tělesnou hygienu*. Anamnesticky celkovou hygienu může provádět sám pouze částečně a k některým hygienickým úkonům je třeba ho vést či nutit.
35. Za základní životní potřeby, které žalobce s jistotou zvládá, znalec považuje základní životní potřebu *komunikace*. Umí se porozumět mluvenou řečí a pochopit obsah přijímaných zpráv. Umí psát i číst a chápe zvukové a obrazové signály a používá běžné komunikační prostředky (počítač, mobilní telefon). Dále zvládá základní životní potřeby *oblékání a obouvání*. Dokáže se sám obléknout, obout, zout, svléknout, rozezná rub i líc. Snad jediné, s čím potřebuje lehčí dopomoc je výběr oblečení, které nemusí vždy být zcela přiměřené okolnostem, ale zde nejde o úplnou či těžkou ztrátu této schopnosti.
36. Po provedení písemného znaleckého posudku k důkazu soud přistoupil k výsledku znalce, protože vyvolával pár nejasností, které soud chtěl při jednání objasnit (§ 127 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Znalec zopakoval problém důkazní nouze. Pro zvýšení stupně závislosti žalobce na pomoci jiné osoby podle něj moc objektivních podkladů není. Znalec ovšem může říci svoje stanovisko, které se opírá o jeho celoživotní erudici a zkušenost. *Domnívá se, že by stav žalobce měl odpovídat vyššímu stupni závislosti na pomoci jiné osoby, než je I. stupeň*. Na dotaz soudu pak znalec uvedl, že stav žalobce byl v letech 2013 až 2015 horší než dnes.
37. S ohledem na to, že znalec sice ve svém posudku zmínil obtíže při zjišťování a posuzování zdravotního stavu, ale současně v závěru vyslovil poměrně jednoznačné závěry ohledně zvládání některých životních potřeb, se právě na otázku zvládání některých z nich soud v dalším výsledku znalce zaměřil. Konkrétně šlo o základní životní potřeby *mobility, orientace, stravování a tělesné hygieny*, jejichž zvládání žalobcem v letech 2013 až 2015 znalec ve svém posudku silně zpochybnil. Pokud by je žalobce nezvládal, vedlo by to navíc k závěru o stupni III jeho závislosti na pomoci jiné osoby, tedy těžké závislosti [§ 8 odst. 2 písm. c) zákona o sociálních službách]. Žalobce by totiž kromě tří základních životních potřeb (*péče o zdraví, osobních aktivit a péče o domácnost*) nezvládal celkově sedm základních životních potřeb, což už znamená těžkou závislost na pomoci jiné osoby.
38. Ve vztahu k základní životní potřebě *mobilita* znalec vypověděl, že žalobce v letech 2013 až 2015 zvládal vstávání a usedání. Zvládal stoj. Zvládal se pohybovat chůzí krok za krokem, popřípadě i s přerušováním zastávkami, v bytě a běžném terénu v dosahu alespoň 200 m, a to i po nerovném povrchu. Zvládal otevírat a zavírat dveře. Zvládal chůzi po schodech v rozsahu jednoho patra směrem nahoru i dolů. Vypověděl pak, že žalobce by sice fyzicky zvládal nastupovat a vystupovat z dopravních prostředků včetně bariérových, a používat je. Ale *nezvládal tuto aktivitu psychicky* s ohledem na to, že nevycházel z domu a nedošel by k městskému hromadnému prostředku dopravy.

39. U základní životní potřeby *orientace* podle znalce žalobce zvládal poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem. Ale pak znalec konstatoval, že přiměřené duševní kompetence žalobce neměl. S ohledem na § 2a vyhlášky, podle kterého *nezvládnutí alespoň jedné z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k vyhlášce, znamená závěr, že posuzovaná osoba není schopna základní životní potřebu zvládat* (bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu), tedy již v tomto bodě byl zjevný závěr znalce, že žalobce nebyl schopen základní životní potřebu orientace zvládat.
40. Následně se soud zaměřil na základní životní potřebu *stravování*. Podle znalce si žalobce nebyl schopen vybrat ke konzumaci hotový nápoj a potraviny. Respektive si nebyl schopen vybrat racionálně. Asi by hladem neumřel, jen by asi šlo neustále o stejnou skladbu potravin a tekutin a nejedl by příliš zdravě. Proto by zvládání této aktivity znalec hodnotil opět *negativně*.
41. Poslední aktivitou, na kterou se soud zaměřil, byla *tělesná hygiena*. Podle názoru znalce byl žalobce fyzicky schopen použít hygienické zařízení. Ale podle zkušeností znalce nemají tito pacienti chuť hygienické zařízení příliš používat, je třeba je do toho nutit. A když už to dělají, pak to dělají nedokonale. Proto by zvládání této aktivity žalobcem znalec vyhodnotil spíše *negativně*. Podle znalce žalobce v zásadě zvládal dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla. Na otázku zvládání celkové hygieny znalec odkázal na svoji odpověď ve vztahu k aktivitě používání hygienického zařízení. A stejně hodnotil aktivitu česání se, provádění ústní hygieny a holení se. Znalec uvedl, že ji žalobce nějak elementárně zvládá, ale je otázka, jak často se chce holit a jak kvalitně se oholí, opět je třeba ho nutit a kontrolovat. Holení by bylo možné jen elektrickým holicím strojkem, nikoliv ostrými předměty, jako je břitva. Zvládání této aktivity by každopádně hodnotil taktéž *negativně* jako používání hygienického zařízení.
42. Je ještě třeba dodat, že znalec v průběhu jeho výsledku soudem nevypověděl (ani na výslovné dotazy soudu), že by zvládání dotčených základních životních potřeb hodnotil ve světle aktuálního zdravotního stavu žalobce jinak oproti jeho stavu v období let 2013 až 2015.
43. Následně dostal procesní prostor k výsledku znalce zástupce žalobce. Jeho dotazy směřovaly zejména vůči (ne)zohlednění některých konkrétních podkladů obsažených ve spise (lékařská zpráva MUDr. B. ze dne 29. 1. 2013, lékařské zprávy MUDr. P., posudek o invaliditě, podklady pro konstatování o agravaci obtíží apod.). Znalec vysvětlil, proč je nepovažoval za relevantní po posouzení závislosti žalobce na pomoci jiné osoby, resp. na čem své závěry založil.
44. Ve svém závěrečném návrhu pak zástupce žalobce ve světle jeho dotazů kritizoval znalecký posudek. Vytýkal žalovanému, že se nevypořádal s rozdílným hodnocením zdravotního stavu ve stejném časovém období na základě totožné zdravotní dokumentace ve věci řízení na stanovení stupně invalidity a řízení o příspěvku na péči. Dodal poté, že řízení v této věci probíhá nepřiměřeně dlouho. Negativně to ovlivňuje práva žalobce jako osoby se zdravotním postižením. Rozhodnutí žalovaného je pouze dalším z řady naprosto shodných a protiprávních rozhodnutí. Pro žalobce je vzhledem ke zdravotnímu stavu nepřijatelné opětovné vrácení věci k dalšímu řízení. Domáhal se proto zrušení prvostupňového rozhodnutí.

VI. Posouzení věci krajským soudem

Obecné relevantní principy

45. Hlavní otázkou, kterou je třeba posoudit (a z tohoto posouzení pak vyvodit důsledky pro celou tuto věc), je otázka tzv. kasační závaznosti posledního rozsudku krajského soudu. Na základě § 78 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“) totiž *správní orgán v dalším řízení po zrušení jeho rozhodnutí váže právní názor, který soud ve zrušujícím rozsudku vyslovil*. Toto ustanovení řeší typický dopad zrušení napadeného správního rozhodnutí – závaznost právního názoru pro správní orgán, který musí dále věc řešit. Vázanost právním názorem vyjádřeným ve zrušovacím rozsudku soudu vyplývá ze smyslu zrušení rozhodnutí soudem (kasace) v právním řádu. Pakliže by tomu tak nebylo, kasační pravomoc správních soudů by neměla rozumný smysl a musela by se místo ní uplatnit pravomoc apelační, která by správním soudům umožňovala plně nahrazovat rozhodnutí správních orgánů svým vlastním rozhodnutím, aniž by již věc vracely správním orgánům a daly jim možnost vady zrušeného rozhodnutí napravit (k tomuto tématu blíže viz Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 654-655).
46. Poté, co krajský soud rozhodnutí zruší, může se správní orgán bránit kasační stížností, považuje-li rozhodnutí soudu za nezákonné. *Pokud však správní orgán kasační stížnost nepodá, nemůže se závazným právním názorem jakkoliv polemizovat a naopak se jím musí řídit (kromě limitů naznačených níže)*. Nerespektování právního názoru soudu je samo o sobě důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí pro nezákonnost (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2004, č. j. 5 A 110/2002-25, č. 442/2005 Sb. NSS). Judikatura dospěla dokonce k razantnímu závěru, který je však v souladu s celkovou efektivitou správního soudnictví, že správní orgán nemůže vyčkávat s podáním kasační stížnosti až do druhého kola, ale naopak musí brojit proti správnosti závazného právního názoru již v případě prvního rozhodnutí krajského soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2016, č. j. 9 As 201/2015-34). Správní orgán musí při novém rozhodování po zrušení původního rozhodnutí své rozhodnutí odůvodnit ve světle právního názoru, který soud vyslovil jako důvod zrušení jeho předchozího rozhodnutí. Nestačí tedy jen na rozhodnutí správního soudu odkázat, aniž by správní orgán rozhodovací důvody soudu ve svém rozhodnutí skutečně aplikoval a v odůvodnění to řádně vysvětlil.
47. Správní orgán ovšem nebude právní názor vázat v několika výjimečných situacích. Skutkový stav se například může v důsledku dalšího dokazování natolik proměnit, že se soudem vyslovený právní názor stane neaplikovatelným. Stejně tak může mít dopad na trvající vázanost právním názorem následná změna aplikovaného zákona nebo jiného právního předpisu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2004, č. j. 2 Ads 16/2003-56, č. 352/2004 Sb. NSS). Správní orgán se může z vázanosti vymanit též v důsledku kvalifikované změny judikatury, „a to na úrovni, kterou by byl krajský soud i každý senát Nejvyššího správního soudu povinen akceptovat v novém rozhodnutí“ (tedy judikatorní odklon v rozšířeném senátu Nejvyššího správního soudu, nebo v důsledku rozhodovací praxe Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva nebo Soudního dvora EU; blíže srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 7. 2008, č. j. 9 Afs 59/2007-56, č. 1723/2008 Sb. NSS; a Kühn, Z., cit. výše, s. 655).
48. Ustanovení § 78 odst. 6 s. ř. s. pak provádí zásadu vázanosti správního orgánu názorem soudu. Tentokrát se pamatuje na to, že i soud může provádět dokazování, načež správní rozhodnutí zruší. Správní orgán proto v dalším řízení „zahrne“ tyto soudem provedené

důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí. Tyto důkazy již správní orgán sám opakovat nemusí (Kühn, Z., cit. výše, s. 656-657).

Použití obecných principů v konkrétních okolnostech této věci

49. V posledním rozsudku krajský soud vyšel z rozsudku NSS a zdůraznil, že bylo za dané situace nutné k řádnému zjištění skutkového stavu, aby posudková komise žalobce navštívila v jeho přirozeném prostředí, kde žije. Měla přijít do jeho domácnosti, kterou sdílí s rodiči a tam učinit úkony za účelem komplexního zjištění psychického onemocnění žalobce v rozhodné době 2013 až 2015. Poznatky diagnózy neurotické poruchy pak měla individualizovat na osobu žalobce. A následně měla vyhodnotit relevanci údajů žalobce a rodičů o jeho chování v bytě i mimo bydliště (bod 118 posledního rozsudku krajského soudu). Podle krajského soudu totiž nebylo jasné, zda se žalobce nedostavuje k jednání posudkové komise z objektivních důvodů daných jeho zdravotním stavem, nebo zda sám nechce, resp. zda mu to neumožňuje jeho rodina, ve které žije (bod 119 posledního rozsudku krajského soudu a bod 5 výše).
50. Současně krajský soud považoval za nutné, aby vzhledem k psychickému onemocnění žalobce vyšetření provedl lékař z oboru psychiatrie, který s ohledem na svou kvalifikaci, jednání a chování žalobce a jeho rodiny a založené lékařské zprávy v posudkovém spise posoudí, nakolik je chování žalobce v přirozeném prostředí následkem rezignace rodičů žalobce na chování a projevy žalobce, nebo zda je následkem jeho duševní poruchy (bod 120 posledního rozsudku krajského soudu a bod 5 výše). Podle posledního rozsudku krajského soudu proto mělo proběhnout toto vyšetření posudkovým lékařem z oboru psychiatrie. Na základě tohoto vyšetření pak měla posudková komise žalovaného vydat nový posudek a žalovaný pak s oporou v něm znovu rozhodnout (bod 122 posledního rozsudku krajského soudu a bod 6 výše).
51. Proti poslednímu rozsudku krajského soudu žalovaný nepodal kasační stížnost. Závazný právní názor shrnutý v předcházejících dvou odstavcích tedy musel naplnit. *Že k jeho splnění nedošlo pak ani není mezi účastníky řízení sporné.* Žalovaný to ve svém posledním rozhodnutí sám uznává. Krajský soud proto musel posoudit, zda se tu neuplatní některá z výše uvedených výjimek ze závaznosti právního názoru pro správní orgán ve smyslu § 78 odst. 5 s. ř. s.
52. V této věci nedošlo ke změně relevantní právní úpravy ani judikatury. Jedinou relevantní výjimkou z vázanosti žalovaného názorem vyjádřeným v posledním rozsudku krajského soudu tedy byla případná změna skutkového stavu v takovém rozsahu, že by se soudem vyslovený právní názor stal neaplikovatelným. *Za takovou změnu skutkového stavu ovšem nelze označit situaci, která vznikla v této věci.* Nemůže jí být postoj posudkových lékařů, kteří odmítli vyhovět žádostem žalovaného, aby ve světle závazného právního názoru plynoucího z posledního rozsudku krajského soudu navštívili žalobce v jeho přirozeném prostředí, tj. v domácnosti, kde žije. Tento postoj se odvíjí od ryze interních předpisů, které *nemohou mít žádný vliv na kasační závaznost posledního rozsudku krajského soudu.* Pro svoji závaznost v rámci vztahů nadřízenosti a podřízenosti nepřesahující vnitřní strukturu žalovaného totiž nemohou jakkoliv dopadat na žalobce či dokonce „přebít“ závazný právní názor posledního rozsudku krajského soudu.
53. Je pak věcí žalovaného, jak si vnitřně nastavil pracovněprávní vztah s posudkovými lékaři. Pokud mu vznikla právní povinnost naplnit závazný právní názor posledního rozsudku

krajského soudu, proti němuž se ani nebránil kasační stížností, vznikla mu tím nepřímo i povinnost všemi rozumně dostupnými prostředky zajistit naplnění tohoto závazného právního názoru. Mohl a měl přistoupit k takovým úpravám vnitřního pracovněprávního vztahu s posudkovými lékaři, který by jimi vyzývanou překážku pro návštěvu žalobce v jeho přirozeném domácím prostředí odstranil. Neměl zůstat u „proseb“ o návštěvu. Ale měl po odmítnutí posudkových lékařů vyslyšet závazný právní názor krajského soudu podniknout konkrétní kroky, aby mohlo být poslednímu rozsudku krajského soudu – co do požadavku na vyšetření žalobce v jeho přirozeném domácím prostředí – dáno zadost. Ostatně v této věci již v minulosti posudkový lékař (českobudějovické posudkové komise) žalobce v jeho domácnosti navštívil. Zjevně proto nejde o nepřekonatelný problém.

54. Dalším aspektem nedodržení závazného právního názoru z posledního rozsudku krajského soudu v této věci byla snaha posudkové komise o přenos odpovědnosti za výsledek řízení na žalobce. V tom již krajský soud spatřuje jednání hraničící se svévolí. Vycházela-li posudková komise z toho, že se žalobce dostavoval na hematologii i k psychiatrovi, a proto se mohl dostavit i na její jednání, nemohlo to nijak pozměnit závaznost právního názoru z posledního rozsudku krajského soudu. Je to navíc nepřesvědčivý a zjednodušující postoj, protože žalobce na tato vyšetření dopravovala lékařem objednaná sanitka s doprovodem, jak žalobce správně vysvětluje. Žalobce se navíc vždy z jednání posudkové komise omluvil. V očích krajského soudu to nečinil nijak obstrukčně, pokud odkazoval na svůj zdravotní stav.
55. To samé platí i ve vztahu k diagnostickému vyšetření v Olomouci, kterému chtěli žalovaní s posudkovou komisí žalobce podrobit. Šlo opět jen pomyslný „úrok stranou“, který byl vůči závaznému právnímu názoru plynoucímu z posledního rozsudku krajského soudu mimoběžný. A pojmově ho nemohl naplnit. Žalobce v daném kontextu neměl žalovaným nakonec prosazované povinnosti, jejichž nesplnění by muselo vést k pro něj negativnímu rozhodnutí. Pochopitelně pak vysvětloval (s odkazem na rozhodnutí vydaná v této věci), proč se diagnostickému vyšetření v Olomouci nepodrobí.
56. Krajský soud nepřehlédl trpělivost, se kterou žalovaní nejprve opakovaně žádal posudkovou komisi, aby jednala podle toho, co si žádá poslední rozsudek krajského soudu. Neměl to ovšem podle krajského soudu vzdát. Mohl interně věc řešit úpravou pracovněprávního postavení členů posudkové komise, aby je mohl bez překážek závazně vyslat na vyšetření žalobce v jeho přirozeném prostředí. A neměl za žádných okolností přistoupit na výše kritizovaný postoj posudkové komise, v jehož světle přenesl odpovědnost za výsledek řízení na žalobce a jeho domnělou nesoučinnost. Žalobce nesoučinným nebyl. Jen se zcela oprávněně domáhal toho, co žalovanému ukládal poslední rozsudek krajského soudu.
57. V tomto kontextu bylo chybou, pokud žalovanému trpělivost s posudkovou komisí došla a rezignoval na snahu naplnit závazný právní názor z posledního rozsudku krajského soudu, jak sám vlastně uznal ve svém posledním rozhodnutí. Nepřiměřeným důsledkem pak bylo, že promítl tuto rezignaci v „ultimátum“ dané žalobci spojené s hrozbou odnětí příspěvku na péči, ve které nakonec celá věc vyústila. To je závěr, který je s ohledem na dosavadní příběh celé této věci, silně nespravedlivý.
58. Krajský soud proto musí konstatovat, že žalovaný porušil § 78 odst. 5 s. ř. s., podle kterého je právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku, v dalším řízení správní orgán vázán. Povinnosti plynoucí z posledního rozsudku krajského soudu totiž (přiznaně)

nesplnil. *Nebyl tu ovšem žádný z důvodů, pro které by se od něj teoreticky mohl odklonit.* Skutkový stav věci se totiž neproměnil způsobem, který by znemožňoval použití vysloveného právního názoru. Jen došlo k tomu, že posudková komise zarytě odmítala plnit své zákonné povinnosti, jako to činí po všech zrušujících rozsudcích v této věci. A podařilo se jí věc utopit v interních formalitách, které však nemohly mít na splnění závazného právního názoru soudu vliv. Žalovaný se pak sice snažil tyto obtíže překonat, ale namísto úpravy situace ve směru, který by umožňoval naplnění posledního rozsudku krajského soudu, na své snahy rezignoval a nechal se posudkovou komisí svést na scestí. Ukládal žalobci podmínky, které neodpovídaly vlastním povinnostem žalovaného podle posledního rozsudku krajského soudu, což poté vyústilo ve zcela nepřiměřené odnětí příspěvku na péči. Krajský soud nemohl připustit, aby se neschopnost žalovaného a posudkové komise dostát závaznému právnímu názoru soudu, projevila právě takto.

59. Z těchto důvodů proto krajský soud poslední rozhodnutí žalovaného zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.
60. Nevyhověl ovšem návrhu žalobce na zrušení prvostupňového rozhodnutí. Je-li důvodem zrušujícího rozsudku nedodržení závazného právního názoru předcházejícího zrušujícího rozsudku, pak lze zrušit jen rozhodnutí žalovaného, který byl tím, kdo měl daný právní názor splnit. Krajský soud proto nemohl nyní cokoli vytknout úřadu práce, který ani neměl procesní příležitost jakkoliv výsledek věci po posledním rozsudku krajského soudu ovlivnit. Současně však krajský soud dodává, že cíle, kterých se svým návrhem na současné zrušení prvostupňového rozhodnutí domáhal žalobce, se může hypoteticky i v řízení před žalovaným domoci (viz bod 62 níže).

Pokyn pro postup žalovaného v dalším řízení

61. Žalovaný má nyní dvě možnosti. První z nich se odvíjí od § 78 odst. 6 s. ř. s., podle kterého platí, že pokud soud zruší rozhodnutí správního orgánu ve věci, v níž sám prováděl dokazování, zahrne správní orgán v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí. Žalovaný tedy v novém řízení zahrne mezi podklady pro nové rozhodnutí znalecký posudek včetně odpovědí znalce při jeho výslechu (body 23-43 výše). Krajský soud s respektem k dělbě moci a s ohledem na svoji přezkumnou roli ve správním soudnictví (viz bod 45 výše) dává nejprve žalovanému prostor, aby se s těmito podklady v dalším řízení vypořádal. Jeho závěry pak (v případě negativního rozhodnutí pro žalobce) bude moci posoudit v dalším řízení o žalobě proti novému rozhodnutí.
62. Žalovaný tak bude muset posoudit, zda mu znalecký posudek a výslech znalce poskytují dostatečnou oporu pro určitý konkrétní závěr o stupni závislosti žalobce na pomoci jiné osoby. Pokud na jejich základě dojde k závěru, že je žalobce závislý na pomoci jiné osoby ve II. stupni nebo dokonce ve III. stupni (k tomu viz body 37-42 výše), pak odpovídajícím způsobem podle § 90 odst. 1 správního řádu rozhodne o odvolání žalobce v jeho prospěch.
63. Pokud naopak dojde k tomu, že mu znalecký posudek a výslech znalce neumožňují vydat pozitivní rozhodnutí pro žalobce, pak již bude muset splnit závazný právní názor plynoucí z posledního rozsudku krajského soudu (viz body 4-6, resp. 49-50 výše či body 118-122 posledního rozsudku krajského soudu). Znalecký posudek a výslech znalec pak budou jedněmi z více podkladů – spolu se zjištěními při návštěvě posudkové komise, kde jeden z jejích členů bude psychiatr, v přirozeném domácím prostředí žalobce – na jejichž základě

posudková komise vyhotoví nový posudek, se kterým pak žalovaný bude pracovat při novém posouzení věci.

VII. Závěr a náklady řízení

64. Krajský soud zrušil poslední rozhodnutí žalovaného pro nezákonnost (§ 78 odst. 1 s. ř. s.), protože žalovaný nedodržel závazný právní názor plynoucí z posledního rozsudku krajského soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Věc mu současně vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). Opět pro jistotu připomíná, že právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku (srov. body 61 až 63 výše), je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). A pokud soud zrušil rozhodnutí správního orgánu ve věci, v níž sám prováděl dokazování, zahrne správní orgán v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí (§ 78 odst. 6 s. ř. s.).
65. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci jako úspěšnému účastníku řízení vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Žádné však ani přes výzvu soudu při jednání neuplatnil. Proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. A žalovanému coby neúspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo.
66. Závěrem by v reakci na část námitek žalobce chtěl krajský soud vyjádřit své politování nad tím, jak dlouho již celý tento příběh trvá. Naplno odhalil slabiny systému rozhodování správních orgánů podle zákona o sociálních službách a následného soudního přezkumu tohoto rozhodování ve správním soudnictví. Již jen z důvodu uplynulé doby krajský soud plně chápe, pokud žalobce namítá, že dávno došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces. Nápravu nezákonných rozhodnutí či nesprávných úředních postupů, mezi které patří i nepřiměřená délka řízení, ovšem s ústavním základem v čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod poskytují *mechanismy podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem*. Pokud proto žalobce pociťuje, že mu v dosavadním průběhu řízení vznikla újma, pak má možnost využít mechanismy zde uvedeného zákona. Shledá-li příslušný správní orgán, že žalobci vznikl nárok na náhradu újmy předvídaný citovaným zákonem, bude mu moci přiznat přiměřené zadostiučnění.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 14. září 2022

Martin Kopa, v. r.
samosoudce